

Handlingsplan for en forny et energispareindsats

Energibesparelser og marked

Transport- og Energiministeriet

Handlingsplan for en forny et energisparsindsats

Energibesparelser og marked

Udgivet af: Transport- og Energiministeriet
Frederiksholms Kanal 27
1220 København K
trm@trm.dk
www.trm.dk

September 2005

ISBN: 87-91511-45-3 Trykt udgave
ISBN: 87-91511-46-1 Elektronisk udgave

Publikationen kan bestilles i Energistyrelsens Netboghandel
<http://ens.netboghandel.dk>

Oplag: 1000 eksemplarer
Layout: MONTAGEbureauet ApS
Tryk: Scanprint a/s

Handlingsplan for en fornyset energispareindsats

Energibesparelser og marked

**Transport- og Energiministeriet
September 2005**

Indhold

Forord	3
1. Indledning	4
2. Rammer og mål for en fornyet energispareindsats	7
3. Nye initiativer	14
4. Den fremtidige organisering af energispareindsatsen	23
5. Plan for implementering og opfølgning	28
 Bilag 1	
Aftale af 10. juni 2005 om den fremtidige energispareindsats	30

Denne endelige handlingsplan for en fornyet energispareindsats er en redaktionel sammenskrivning af det udkast til handlingsplan, som regeringens fremlagde i december 2004, og den politiske aftale mellem regeringen (Venstre og Det Konservative Folkeparti) og Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om den fremtidige energispareindsats (vedlagt som bilag 1).

I forhold til udkastet til handlingsplan er der indføjet de ændringer, som følger af den politiske aftale. Dette er sket, ved at teksten fra aftalen stort set uændret er indføjet de relevante steder. Samtidig er der foretaget en opdatering så teksten afspejler den aktuelle situation. F.eks. afspejler teksten nu, at loven om energibesparelser i bygninger er vedtaget, at de nye energibestemmelser i bygningsreglementet er udsendt, og at cirkulæret om energieffektivisering i statslige institutioner er trådt i kraft. Der er også sket en opdatering af status i forhold til EU-initiativer.

Bortset herfra er der i denne endelige udgave af handlingsplanen ikke gennemført indholdsmæssige ændringer.

1. Indledning

Energi er afgørende for, at et moderne samfund kan fungere. Årligt udgør forbrugernes energiudgifter excl. transport mere end 70 mia. kr. Der er behov for en ambitiøs og dynamisk energispareindsats. Besparelser i energiforbruget gennem effektivisering af energianvendelsen medvirker til vækst og erhvervsudvikling, til fastholdelse af en høj forsyningsikkerhed og til afhjælpning af de globale miljøproblemer, herunder ikke mindst klimaændringerne. En ambitiøs energispareindsats er derfor et centralt element i en energistrategi, der tager de langsigtede udfordringer alvorligt.

Regeringens politik på energiområdet har i de senere år især været fokuseret på at fremme liberaliseringen af energiforsyningen og skabe bedre rammer for konkurrencen til gavn for forbrugere og virksomheder.

Denne handlingsplan for en fornyet energispareindsats indeholder en strategi for en fremadrettet, markedsbaseret indsats. Energispareindsatsen skal understøtte de langsigtede udfordringer, som Danmark står overfor. Øget robusthed i energiforsyningen, konkurrencefordele og eksportmuligheder kan bidrage til, at Danmark bedre kan drage fordel af globaliseringen.

Der har gennem årtier været en målrettet og differentieret energispareindsats, og der er sket en betydelig effektivisering af energianvendelsen. Energiforbruget har siden 1980 været nogenlunde konstant, selv om bruttonationalproduktet er steget med ca. 50 %.

Der er fortsat et betydeligt potentiale for energieffektiviseringer og energibesparelser. Potentialerne realiseres af forskellige årsager ikke altid af sig selv. Der er brug for en effektiv energispareindsats med fokus på realisering af de store, rentable besparelspotentialer. Indsatsen skal medvirke til at reducere energiforbrugernes og virksomhedernes energiregning.

Den politiske aftale af 10. juni 2005 fastlægger rammerne for energispareindsatsen samt hovedelementerne heri i de kommende år. Med aftalen skabes robuste rammer for en øget omkostningseffektiv og markedsorienteret besparelsesindsats, der sætter fokus på realisering af rentable besparelser til gavn for forbrugere, virksomheder og det danske samfund.

Parterne i aftalen af 10. juni 2005 er enige om, at målet er, at det samlede energiforbrug (ekskl. transport) skal falde. Der gennemføres en øget indsats for at opnå konkrete dokumenterbare energibesparelser, svarende til i gennemsnit 7,5 PJ pr. år over perioden 2006 – 2013.

En væsentlig del af de øgede besparelser skal opnås ved, at net- og distributionselskaberne inden for el, naturgas, fjernvarme og olie leverer flere besparelser. Dette skal ske inden for de nuværende økonomiske rammer. Der indføres målstyring, og selskaberne får stor grad af metodefrihed.

Samtidig har styrkelsen af energispareindsatsen især fokus på bygningers energiforbrug. De centrale initiativer er stramning af energibestemmelserne i bygningsreglementet, en ny forbedret energimærkningsordning, bedre tilsyn med kedler og ventilationsanlæg og endelig en forstærket indsats i forhold til den offentlige sektor.

Et andet fokusområde er energibesparelser i den offentlige sektor, som skal købe energieffektive produkter og gennemføre rentable besparelser. Der er udsendt et cirkulære om energieffektivisering i statslige institutioner. Med den politiske aftale skal kommuner og regioner leve op til de samme krav om energieffektive indkøb og realisering af energibesparelser med op til 5 års tilbagebetalingstid, som de statslige institutioner.

Endvidere etableres et koordinationsudvalg, der skal sikre en omkostningseffektiv besparelsesindsats, herunder sikre en bedre fælles prioritering og øget samarbejde og koordinering mellem alle aktører. Udvalget skal også sikre, at der kommer mere fokus på varmebesparelser.

Nye initiativer for varmebesparelser i bygninger

- Stramning af energikravene i bygningsreglementet med 25-30 % fra 2006.
- Målsætning om yderligere stramning af energikravene med ca. 25 % fra 2010.
- Ophæve tilslutningspligt og forbud mod elvarme ved nye lavenergibygninger.
- Krav i bygningsreglementet til eksisterende bygninger i forbindelse med større renoveringer, skift i varmeforsyning, udskiftning af kedler samt vinduer og tag dækning.
- Fastholde og videreudvikle en ambitiøs energimærkning af bygninger.
- Net- og distributionselskaberne skal prioritere realisering af varmebesparelser, bl.a. i forlængelse af energimærkerne. Som led heri skal der indgås aftaler med byggebranchen om pakke- og standardløsninger.

Øvrige nye initiativer i energispareindsatsen

Erhvervslivet:

- Effektivisere rådgivnings- og kampagneindsatsen over for erhvervslivet.
- Fremme salget af energitjenester.

Den offentlige sektor:

- Krav om energieffektive indkøb og gennemførelse af rentable energibesparelser samt synliggørelse af elforbrug i statslige institutioner.
- Tilsvarende krav for kommuner og regioner.

Apparater og produkter:

- Opprioritere den internationale indsats vedrørende energimærkning og energieffektivitetskrav, herunder for standby forbruget, inden for rammerne af Eco-design direktivet.
- Fremme synliggørelse af energiforbruget og udvikling af avancerede energimålere.

Informations- og adfærdspåvirkning:

- Styrke informationsindsatsen om energibesparelser.

Forskning og udvikling samt priselastisk forbrug:

- Fremme og målrette forskning, udvikling og markedsmodning af energieffektive teknologier.

Organisering af energispareindsatsen:

- Net- og distributionselskaberne inden for el, naturgas, fjernvarme og olie skal indenfor de nuværende økonomiske rammer levere flere besparelser. Der indføres målstyring og selskaberne får stor grad af metodefrihed. I relation til erhvervsvirksomheder skal en del af indsatsen udliciteres.
- Der etableres et koordinationsudvalg, der skal sikre en omkostningseffektiv besparelsesindsats, herunder en bedre fælles prioritering og øget samarbejde og koordinering mellem alle aktører.

Handlingsplanen indgår som et centralt element i den langsigtede energistrategi frem mod 2025.

I tilknytning til handlingsplanen har Energistyrelsen udarbejdet en faglig baggrundsrapport, som nærmere beskriver baggrund, forudsætninger og rammer for den fremtidige indsats. Rapporten er tilgængelig på Energistyrelsens hjemmeside: www.ens.dk

2. Rammer og mål for en fornyet energispareindsats

Langsigtede udfordringer

På energiområdet er der en række store, langsigtede udfordringer, som udgør de overordnede rammer for den fremtidige energipolitik. Effektivisering af energianvendelsen er et centralt element i en energipolitik, som tager de langsigtede udfordringer alvorligt.

Langsigtede energipolitiske udfordringer:

- **Globalisering, vækst og erhvervsudvikling.** Globaliseringen skaber øget international konkurrence. Hvis Danmark skal klare sig godt og dermed bevare grundlaget for vor høje velstand, skal vi konkurrere på idérigdom, dygtighed og højteknologi. Vi skal fremme konkurrencedygtige rammevilkår for arbejdskraftens udvikling og virksomhedernes vækst. Effektive energimarkeder og effektivisering af energianvendelsen er centrale elementer heri.
- **Fastholdelse af en høj forsyningsikkerhed** og mindskelse af afhængigheden af fossile energikilder. Stærkt stigende energiforbrug i verden medfører stigende pres på ressourcerne og på priserne, samtidig med at stadigt større dele af olieforbruget vil komme fra stadigt færre lande.
- **De globale miljøproblemer**, i særdeleshed klimaproblemerne, og ikrafttrædelse af Kyoto-forpligtelserne forudsætter kraftige globale reduktioner af udledningen af drivhusgasser, herunder ikke mindst CO₂ fra energianvendelsen.

Regeringens vækststrategi *Vækst med vilje*, har som mål at skabe fremtidsrettede vilkår for danske borgere og virksomheder i en stadig mere global verden. Strategien har fokus på en effektiv udnyttelse af produktionsfaktorerne, som reducerer omkostningerne og dermed øger konkurrenceevnen og væksten.

Energi er et vigtigt element i strategien. Der skal udvikles effektive energimarkeder, men der skal også sættes på at fremme energibesparelser og energieffektivisering, som medvirker til at øge mulighederne for vækst og beskæftigelse til gavn for forbrugere og virksomheder.

Stigende energieffektivitet er på længere sigt et væsentligt middel til at reducere afhængigheden af fossil energi og til at mindske sårbarheden over for prisstigninger på energi. Dermed medvirker det til at øge den langsigtede energiforsyningsikkerhed. På kortere sigt kan energieffektivisering i sammenhæng med et mere fleksibelt forbrug være med til at mindske behovet for investeringer i ny el-produktionskapacitet og transmissionsnet og dermed øge forsyningsikkerheden.

Samtidig er øget energieffektivisering et centralt element i opfyldelsen af internationale og nationale miljøkrav. De store globale krav om reduktion af udledningen af CO₂ fra især energianvendelsen, som led i stabiliseringen af drivhusgaskoncentrationerne, forudsætter en betydelig forøgelse af energieffektiviteten i energiproduktionen og i slutanvendelserne, samtidig med en stigende anvendelse af vedvarende energikilder. Som led heri er der behov for yderligere teknologisk udvikling.

Samlet set skal fornyelsen af energispareindsatsen medvirke til at imødekomme de udfordringer, som globalisering og vækst, forsyningssikkerhed og de globale miljøproblemer stiller os overfor.

Principper for den konkrete energispareindsats

Der er en række rentable energibesparelser, som af forskellige grunde ikke realiseres i dag. Dette skyldes bl.a. forskellige former for barrierer, forkerte incitamentsstrukturer og uhensigtsmæssige markeder for energieffektive produkter og løsninger. Barriererne er bl.a. manglende information og viden, dårlige finansieringsforhold mv.

Grundprincipper for nyorientering af energispareindsatsen:

- **Omkostningseffektivitet.**
- Fremme *konkurrenceevne* og velfærd gennem *lave energiregninger* for virksomheder og forbrugere.
- Fokus på *realisering* af store, rentable besparelspotentialer med virkemidler med lave omkostninger.
- En *balanceret* indsats i forhold til de forskellige sektorer og energianvendelser.
- En markedsbaseret indsats, der fremmer *velfungerende og effektive* markeder for energieffektive, rentable produkter og løsninger.
- Prioritering af *internationale* og specielt EU initiativer.
- Fremme udviklingen af mere *energieffektive produkter*, som kan medvirke til *erhvervsudvikling og eksport* blandt andet gennem forskning og udvikling.

Der er derfor behov for forskellige former for virkemidler og initiativer, som kan medvirke til at sikre *realiseringen* af besparelserne, så mulighederne ikke blot kortlægges eller dokumenteres, men rent faktisk også *udnyttes*. Indsatsen skal være til gavn for såvel samfundet som den enkelte energiforbruger.

Regeringen prioriterer en markedsorienteret energispareindsats, hvor der er fokus på store, rentable besparelspotentialer og på virkemidler, som kan realisere en betydelig del heraf med lave omkostninger. Det skal være let for energiforbrugerne at effektivisere energianvendelsen. På markederne for de forskellige energiforbrugende produkter skal der være gennemsigtighed om pris og kvalitet, og der skal være information, som gør det enkelt at vælge de produkter, der bedst svarer til forbrugernes behov.

Kvoteregulering af CO₂-udledning er et eksempel på et tiltag, der via markedsmekanismene kan øge efterspørgslen efter omkostningseffektive energibesparelser. Udbygning af et marked for energitjenester er også et eksempel på et markedsrettet tiltag. Salg af energiydelser som varme eller belysning i stedet for energi kan give sælgerne incitament til at gennemføre energieffektiviseringer og dermed gøre det lettere for forbrugerne at reducere energiforbruget.

Indsatsen for at effektivisere energianvendelsen er i stigende grad international. Regeringen støtter denne udvikling. En international indsats forøger initiativernes effekt og reducerer omkostningerne. Det betyder også, at erhvervenes konkurrenceforhold ikke belastes i samme grad som ved national enegang.

Energispareindsatsen kan endvidere fremme erhvervsudvikling og eksport. Forskning, udvikling og markedsmodning af energieffektive teknologier kan medvirke til at fastholde og udbygge den danske produktion og eksport af energiudstyr og –viden.

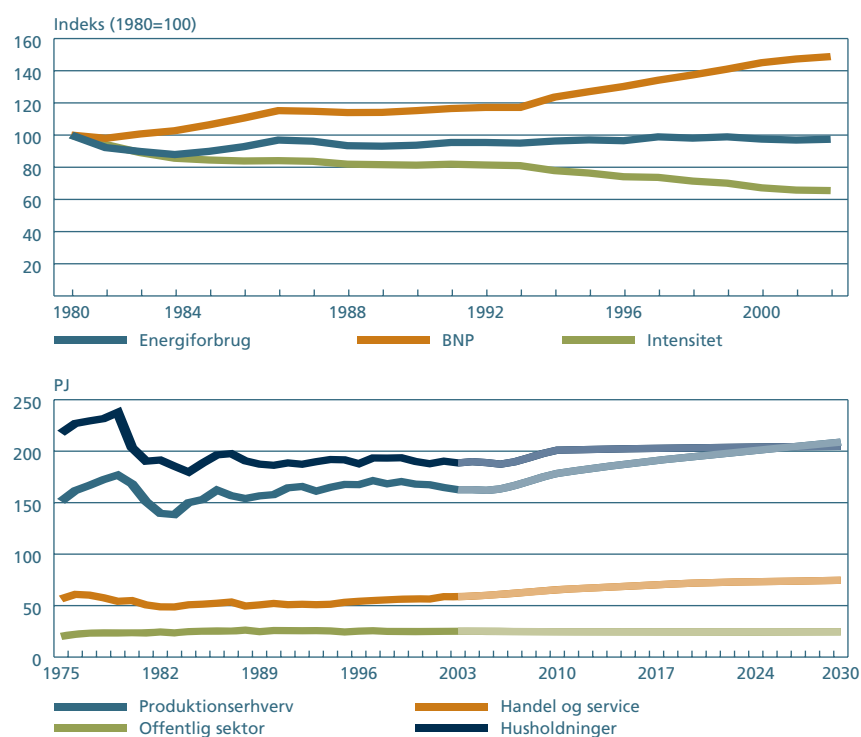
Oversigt over EU-initiativer til fremme af energibesparelser:

- Energimærkning af apparater og produkter, som i dag omfatter 8 forskellige apparattyper, primært hårde hvidevarer og lyskilder. Ordningen har medført store energibesparelser. Regeringen vil arbejde for, at mærkningsordningen udvides til flere produkter og gøres mere dynamisk.
- Minimumseffektivitetsstandarder (normer) for energiforbrugende produkter. Regeringen vil presse på for at Eco-design direktivet hurtigst muligt udmøntes i normer for en række produkter, herunder særligt for standby forbruget
- Direktiv om bygningers energimæssige ydeevne (bygningsdirektivet), som indeholder krav til beregninger af bygningers energiforbrug samt krav om energimærkning af bygninger og kontrol af kedler og ventilationsanlæg. Regeringen vil implementere direktivet på et ambitiøst niveau.
- Forslag til direktiv om energieffektivisering og energitjenesteydelser (Energy Service direktivet). Forslaget indeholder mål for besparelsesindsatsen samt initiativer til fremme af energispareindsatsen gennem salg af ydelser som energitjenester, energirådgivning mv. Regeringen arbejder aktivt for, at direktivet vedtages snarest muligt. Som led heri vil regeringen arbejde for, at et kommende kompromis med Europa-Parlamentet går mest muligt i retning af Parlamentets ønsker om et mere ambitiøst direktiv, herunder bindende målsætninger.
- Kommissionens grøn bog om energieffektivisering, som er fremlagt i juni 2005. Grøn bogen lægger op til en opprioritering af besparelsesindsatsen og beskriver en række mulige nye initiativer. Regeringen vil medvirke positivt i debatten af grøn bogen og lægger vægt på, at den hurtigt følges op af konkrete initiativer.

Udviklingen i energiforbrug

Det samlede endelige energiforbrug (eksklusiv transport) har været nogenlunde konstant siden 1980. I samme periode er BNP vokset med ca. 50 %. Det betyder, at energiforbruget pr. BNP enhed (intensiteten) i gennemsnit er faldet med 1,9 % per år.

Figur 1: Historisk udvikling i endeligt energiforbrug og fremskrivning af energiforbruget i de forskellige sektorer.

Der er udarbejdet en ny basisfremskrivning af energiforbrugets udvikling, hvor der ikke indgår nye initiativer. Der er således ikke tale om en prognose, men alene om en referenceudvikling. I denne fremskrivning stiger energiforbruget i perioden 2003-10 i gennemsnit med godt 1 % per år. Herefter falder væksten frem mod 2030 til ca. 0,5 % per år.

Det er særligt energiforbruget i produktionserhvervene og i nogen udstrækning også energiforbruget i privat handel og service, som stiger i fremskrivningen. I husholdninger stiger elforbruget til apparater mv., hvorimod energiforbruget til opvarmning er nogenlunde konstant.

Fremskrivningen og forudsætninger herfor er nærmere beskrevet i en baggrundsrapport til energistrategien: "Fremskrivning af energiforbruget i erhverv, husholdninger og transport, juni 2005". Rapporten er tilgængelig på Energistyrelsens hjemmeside www.ens.dk/publikationer.

Besparelsespotentialerne

Selv om der igennem de senere år er realiseret betydelige energibesparelser, findes der fortsat store rentable besparelsesmuligheder. Der opstår hele tiden nye besparelsesmuligheder som følge af den teknologiske udvikling, og selv om der gennemføres besparelser sker der således ikke en væsentlig reduktion af potentialet.

Ved brug af virkemidler med lave omkostninger skønnes det samfundsøkonomiske rentable besparelsespotentiale med dagens teknologi her og nu at udgøre mindst 10 % af energiforbruget. Gennemføres besparelser i takt med at udstyr, processer og bygninger forbedres, vedligeholdes eller udskiftes, vil der, forudsat teknologisk udvikling bl.a. som følge af en forstærket forsknings- og udviklingsindsats, i alt kunne realiseres samfundsmæssigt attraktive besparelser på op mod 25 % af energiforbruget i løbet af de næste 10 år.

Forudsætninger for opgørelse af potentialerne:

De *samfundsøkonomiske potentialer* er de besparelsesmuligheder, som er samfundsøkonomisk rentable. Beregninger viser, at følgende privatøkonomiske tilbagebetalingstider giver samfundsøkonomisk balance:

Husholdninger mv.	El	1,5-3 år
	Varme	4-8 år
Erhvervsliv:	El	4-8 år
	Procesenergi	8-15 år

Ved opgørelse af de privatøkonomiske potentialer på kort sigt er der for erhvervslivet anvendt tilbagebetalingstider på 0-2 år, og for øvrige sektorer en tilbagebetalingstid på 0-4 år. For rumvarmebesparelser regnes med en tilbagebetalingstid på 8-10 år som følge af besparelsernes lange levetid. Hvis besparelserne finansieres med et realkreditlån, vil besparelserne give overskud for forbrugerne fra dag ét.

I forhold til rumvarme betyder de relativt høje afgifter på energi til opvarmning, at det kan være økonomisk rentabelt for forbrugerne at gennemføre besparelser, som ikke er rentable for samfundet. Derfor er det privatøkonomiske potentiale inden for dette område betydelig større end det samfundsøkonomiske potentiale. Det modsatte er tilfældet i forhold til erhvervslivets el- og procesenergiforbrug. Virksomhedernes krav om meget korte tilbagebetalingstider, kombineret med et relativt lavt afgiftsniveau, gør, at det samfundsøkonomiske besparelsespotentiale er betydeligt større end det privatøkonomiske potentiale.

Tabel 1: Potentialer for energibesparelser inden for de forskellige områder

Slutanvendelse	Endeligt energiforbrug 2003 (PJ)	Samfundsøkonomisk potentiale frem til 2015		Privatøkonomisk potentiale (%)	
		%	PJ	Her og nu	Frem til 2015
Rumvarme	217,6	24 %	51,3	18 %	47 %
Industriel proces	66,5	25 %	16,5	13 %	27 %
Belysning	24,0	24 %	5,7	19 %	60 %
Køl/frys	15,1	28 %	4,3	10 %	35 %
Elmotorer	12,4	15 %	1,9	10 %	30 %
Ventilation	11,9	40 %	4,8	13 %	38 %
Pumpning	8,4	35 %	2,9	14 %	42 %
Øvrige	71,3	24 %	17,2	11 %	33 %
I alt	427,2	24 %	104,5	16 %	42 %

Anm.: Potentialerne viser, hvor meget der kan spares i forhold til dagens energiforbrug, dvs. uden vækst i energitjenesteniveauet. En del af potentialerne vil blive realiseret som led i den løbende effektivitetsforbedring, og indgår derfor i fremskrivningen af energiforbruget. Både det samfundsøkonomiske og det privatøkonomiske potentiale er et gennemsnit af erhvervenes og husholdningernes potentiale.

Med en årlig energiregning på mere end 70 mia. kr. for virksomheder og borgere vil en øget realisering af potentialet for energibesparelser give betydelige reduktioner af de årlige energiudgifter.

Målsætninger

I den politiske aftale af 10. juni 2005 er parterne enige om, at målet er, at det samlede energiforbrug (ekskl. transport) skal falde. Med dette mål for øje er der aftalt en ambitiøs målsætning for energispareindsatsen. Det er således forventningen, at energispareindsatsen vil mere end opveje den stigning i energiforbruget (ekskl. transport), som i henhold til Energistyrelsens fremskrivninger følger af væksten i økonomien. Parterne er enige om, at udviklingen i energiforbruget skal følges nøje. Viser det sig om nogle år, at energiforbruget (ekskl. transport) ikke udvikler sig som forventet, eller at forudsætningerne for indgåelse af aftalen ændrer sig væsentligt, vil parterne drøfte situationen med henblik på at finde en løsning. Hvis der ikke kan opnås enighed foreligger en ny situation, som parterne da må tage stilling til.

Med hensyn til målsætninger for besparelsesindsatsen på kort sigt har EU Kommissionen fremlagt forslag til direktiv om energieffektivisering og energitjenesteydelser, som indeholder forslag om bindende besparelsesmål for de enkelte

medlemslande på 1 % per år i 6 år fra 2006. Der er tale om et mål for effekten af de forskellige besparelsesinitiativer, herunder også regulering, afgifter, mv. Forslaget betyder, at opfyldelsen af målet vil resultere i, at energiforbruget efter de 6 år vil være 6 % lavere, end det ville have været uden besparelsesindsatsen.

Ifølge forslaget er det muligt at medregne effekten af besparelsesinitiativer, som er iværksat siden 1991, i det omfang disse initiativer stadig har effekt i perioden 2006 til 2012. Samtidig indeholder forslaget et særligt besparelsesmål på 1½ % per år for den offentlige sektor. Målet for den offentlige sektor indgår i det overordnede 1 % besparelsesmål.

Medlemslandene er i juni 2005 nået til enighed om et kompromisforslag, som indeholder et indikativt besparelsesmål på 6 % over 6 år. Dette forslag har ingen selvstændige mål for den offentlige sektor. Europa Parlamentet har vedtaget en række ændringsforslag, herunder mere ambitiøse bindende målsætninger.

Regeringen arbejder aktivt for, at direktivet vedtages snarest muligt. Som led heri vil regeringen arbejde for, at et kommende kompromis med Europa Parlamentet går mest muligt i retning af Parlamentets ønsker om et mere ambitiøst direktiv, herunder bindende målsætninger.

Målsætninger for energispareindsatsen:

- Målet er, at det samlede energiforbrug (ekskl. transport) skal falde.
- Der gennemføres en øget indsats for at opnå konkrete dokumenterbare energibesparelser, svarende til i gennemsnit 7,5 PJ pr. år over perioden 2006 – 2013.

Dette besparelsesmål betyder årlige besparelser, som er ca. 3 gange større end det, der følger af den nuværende årlige indsats. Under forudsætning af, at de makroøkonomiske forudsætninger for energiforbrugsprognoserne holder, vil dette resultere i et samlet energiforbrug (ekskl. transport) på 430 PJ i 2013.

3. Nye initiativer

For at øge realiseringen af de store rentable besparelsemuligheder fremlægger regeringen en ny, markedsorienteret strategi for energispareindsatsen. Den består af en række konkrete tiltag, som reviderer og målretter den nuværende myndighedsregulering. Samtidig lægges der op til en mere effektiv organisering af indsatsen. Denne er nærmere beskrevet i kapitel 4.

Udformningen af den fremtidige indsats tager udgangspunkt i et ønske om at tilrettelægge en balanceret, men effektiv indsats, der samlet betaler sig tilbage over en kortere årrække. De nye initiativer retter sig i stor udstrækning mod reduktion af energiforbruget til opvarmning. Indsatsen inden for dette område er i dag begrænset, og der er store uudnyttede besparelspotentialer. Der er også en række nye initiativer rettet mod den offentlige sektor, erhvervslivet samt apparater mv. De konkrete initiativer er nærmere beskrevet i dette kapitel.

Nye og eksisterende bygninger

Op mod 40 % af energiforbruget anvendes i bygninger, og den årlige energiregning til opvarmning udgør mere end 30 mia. kr. Som led i at møde de langsigtede udfordringer er det derfor vigtigt, at energiforbruget til opvarmning reduceres. De tekniske muligheder eksisterer.

Regeringen lægger derfor – som et af de helt centrale elementer i handlingsplanen – op til, at der gøres en særlig indsats for at fremme energibesparelser i nye og eksisterende bygninger.

Nye bygninger skal stå de næste 50-100 år. Derfor er det vigtigt, at de fra starten er så energieffektive, som det er teknisk muligt og økonomisk forsvarligt. Ved nybyggeri er merinvesteringen for at reducere energiforbruget forholdsvis begrænset, set i forhold til de betydelige energibesparelser, der kan opnås på driften over bygningens levetid.

Energikravene til nybyggeriet er skærpet ganske betydeligt gennem de sidste 25 år. Der må fortsat løbende ske en skærpelse af de energimæssige krav til nye bygninger i overensstemmelse med de tekniske og økonomiske muligheder. Som led heri er der behov for en langsigtet plan, der giver tid til at gennemføre den nødvendige forskning og udvikling, og til at industrien, rådgiverne og håndværksbranchen kan få de mere effektive komponenter og bygninger på markedet. Efter EU's bygningsdirektiv skal energibestemmelserne revurderes hvert femte år.

Som led i udviklingen af byggeri, som har et lavere energiforbrug end kravene i de nye energibestemmelser i bygningsreglementet (lavenergibygninger), skal der sættes fokus på forskning, udvikling og demonstration, ligesom der skal være incitamenter til etablering af bygninger, som er bedre end de aktuelt gældende krav.

Fremtidig skærpelse af krav til energiforbruget vil blive baseret på såvel teknologisk udvikling som økonomisk rentabilitet i sådanne krav.

Krav i bygningsreglementet om maksimalt varmetab:

- *BR 82: En ny bygning må bruge ca. 10 liter olie pr. m².*
- *BR 95: En ny bygning må bruge 7,5 liter oliem².*

De fremtidige krav kan ikke direkte sammenlignes med de hidtidige, men kan omregnes til:

- Nye energikrav 2006: En ny bygning må bruge 5,5 liter olie/m².
- Nye energikrav 2010: En ny bygning må bruge 4,2 liter olie/m² (pejlemærke).
- Nye energikrav 2015: En ny bygning må bruge 3 liter olie/m² (pejlemærke).
- Gennemsnitligt nettovarmeforbrug i eksisterende bygninger i dag: 14 liter olie/m².

For bygninger med et særligt lavt energiforbrug er fjernvarme- eller naturgasforsyning ikke samfunds- og privatøkonomisk rentabel. Omkostningerne til etablering af et vandbåret opvarmningssystem og tilslutning til de kollektive systemer er forholdsvis store. Fritagelse for tilslutning og ophævelse af forbudet mod elvarme vil gøre det mere attraktivt at opføre lavenergibygninger.

Regeringen lægger vægt på, at kravene i bygningsreglementet overholdes. Det er derfor nødvendigt med en effektiv kontrol i forbindelse med byggesagsbehandlingen. Energimærkningen af nye bygninger skal medvirke hertil.

Med henblik på at fremme energibesparelser i nye bygninger vil regeringen:

- Skærpe bygningsreglementets energikrav til nybyggeri med 25-30 % fra 2006.
- Have som målsætning at skærpe energikravene yderligere med ca. 25 % i 2010 og fortsætte stramningerne i 2015.
- Fra 2006 definere to klasser af lavenergibygninger i det nye bygningsreglement, som bruger hhv. 25 % og 50 % mindre energi end kravene fra 2006.
- Ophæve kravene om tilslutningspligt til fjernvarme og naturgas samt forbudet mod anvendelse af elvarme for lavenergibygninger.
- Skærpe tilsynet med overholdelse af bygningsreglementet.

De *eksisterende bygninger* vil i lang tid fremover udgøre hovedparten af bygningsbestanden. Energiforbruget i eksisterende bygninger er meget stort. Efter et betydeligt fald i varmekonsumet i starten af 1980'erne, har forbruget været nogenlunde konstant. Der er fortsat et væsentligt potentiale for økonomisk attraktive besparelser. Kun en lille del af disse muligheder realiseres i dag. Det gælder om at inddrage energiforbedringer i forbindelse med renoveringer, som gennemføres alligevel. Så er merinvesteringen til energibesparelser begrænset, og mange besparelser er rentable.

Derfor vil der fremover i bygningsreglementet blive stillet energimæssige krav ved større renoveringer mv. af eksisterende bygninger, og ved renovering af konkrete bygningselementer. Der vil være specifikke energikrav i forbindelse med

udskiftning af tagdækning eller vinduer på en facade samt ved skift af varmekilde og udskiftning af olie- og gaskedler. Der er tale om krav, som er rentable for forbrugerne.

Hvad kan der gøres i eksisterende bygninger:

- Det gennemsnitlige energiforbrug i eksisterende bygninger er (14 l olie/m²) næsten 3 gange så højt som bygningsreglementets nye energikrav gældende fra 2006.
- Efterisolering på loft har typisk korte tilbagebetalingstider på omkring 3-6 år og kan ofte gennemføres uden indgreb i bygningens konstruktioner.
- Hulmursisolering har typisk tilbagebetalingstider på omkring 5-10 år.
- Ved renoveringer af større bygninger er nogle af de mest oplagte energibesparelsetiltag efterisolering af facader og gavle, udskiftning til energiruder og ventilation med varmegenvinding.
- Udskiftes en gammel cirkulationspumpe til en energisparepumpe vil et enfamiliehus typisk kunne spare ca. 400 kWh årligt. Udgiften på ca. kr. 2.500,- er tilbagebetalt på ca. 4 år. Skal pumpen udskiftes alligevel er merudgiften marginal. På landsplan svarer reduktionen til Odenses årlige elforbrug.

Gode og effektive energimærker for bygninger – som indeholder konkrete forslag til rentable besparelserprojekter – skal være udgangspunktet for øget realisering af flere varmebesparelser. Mærkerne skal også indeholde forslag til finansiering. Energimærkning af bygninger synliggør bygningens energimæssige standard og besparelsemuligheder. Uden denne viden er det ofte svært at realisere energibesparelser.

Med den vedtagne lov om energibesparelser i bygninger og den kommende implementering heraf gennemføres kravene i EU's bygningsdirektiv om energimærkning af bygninger mv. på et ambitiøst niveau.

Energimærkning af bygninger i forbindelse med salg skal være mere effektiv, grundig og brugervenlig, og der vil komme krav om energimærkning ved udlejning og om mærkning af nye bygninger. Bygninger over 1000 m² skal energimærkes regelmæssigt. Samtidig indføres eftersynsordninger for kedler og ventilationsanlæg. I forhold til i dag skal der ske en effektivisering af energimærkningsordningen således, at mærkningen fører til realiseringen af flere energibesparelser.

Som led i effektivisering af energimærkningsordningen er der igangsat et arbejde for at undersøge mulighederne for at integrere energimærkningen og tilstandsrapporter i en fælles ordning i videst muligt omfang.

I forlængelse af mærkningsordningen er der brug for en supplerende indsats for at øge realiseringen af varmebesparelser i eksisterende bygninger. Mærkningen har vist sig ikke at være nok til at sikre, at en væsentlig andel af de påviste og økonomisk attraktive besparelser realiseres.

Et element til at fremme realiseringen af varmebesparelser er at gøre det enklere for forbrugerne at foretage de energimæssige forbedringer, som fremgår af energimærkningen. Det er derfor vigtigt, at byggebranchen aktivt medvirker til at markedsføre mulighederne for at gennemføre energibesparelser i bygninger, herunder gennem standard- og pakked løsninger til faste priser.

Det er afgørende, at der er de rigtige incitamenter til at gennemføre fornuftige og langsigtede energibesparelser. Her spiller den tarifstruktur, som net- og distributionselskaberne anvender, en afgørende rolle. Store faste tariffer betyder lavere variable tariffer og reducerer dermed incitamenterne til at gennemføre energibesparelser.

Med henblik på at fremme varmebesparelser i eksisterende bygninger vil regeringen:

- Indføre krav om, at alle eksisterende bygninger ved større renoveringer skal have udført de energimæssige forbedringer, der fremgår af energimærkningen.
- Indføre specifikke krav i bygningsreglementet i forbindelse med udskiftning af tagdækning, vinduer på en facade, olie- og gaskedler samt skift af varmforsyningsform.
- Igennem lovgivning gennemføre en mere effektiv og brugervenlig energimærkning af bygninger ved salg og udlejning.
- Fastsætte gyldigheden af energimærker for små bygninger til maksimalt 5 år.
- Fastsætte hyppigheden for den regelmæssige energimærkning for bygninger over 1000 m² til maksimalt 5 år.
- Sikre regelmæssig mærkning af alle offentlige bygninger uanset størrelse.
- Efter 3 år overveje, om der, på baggrund af de opnåede erfaringer, skal indføres en regelmæssig mærkning af alle bygninger.
- Indføre eftersynsordninger for olie- og gaskedler samt ventilationsanlæg.
- Arbejde for integration af energimærkning og tilstandsrapporter.
- Undersøge mulighederne for at reducere de faste tariffer ved fjernvarme- og elforsyning.
- Styrke aktørernes indsats for at fremme realisering af energibesparelser, herunder markedspåvirkning, kampagner, mv.

I henhold til den politiske aftale af 10. juni 2005 skal *net- og distributionselskaberne* prioritere varmebesparelser. Som led heri skal de bl.a. indgå aftaler med byggebranchen om pakke og standardløsninger. Det skal være sådan, at folk har et sted at henvende sig for at få råd om realiseringen, herunder om finansiering.

Energibesparelser i erhvervslivet

Erhvervslivet har gennemført store energieffektiviseringer de sidste 10 år. Derfor er energiforbruget uændret trods betydelig økonomisk vækst. Forbedret energieffektivitet øger konkurrenceevnen og reducerer sårbarheden over for stigende energipriser.

Basisfremskrivningen af energiforbruget viser en betydelig stigning i energiforbruget i erhvervslivet i de kommende år, blandt andet som følge af en betydelig vækst og bortfald af besparelsesinitiativer. Potentialerne for energieffektivisering er stadig store. Der er derfor brug for en fortsat indsats. Virksomhederne stiller typisk krav om forholdsvis korte tilbagebetalingstider. Samtidig er erhvervslivets energipriser lave set i forhold til husholdningernes, da erhvervslivet generelt ikke betaler energiafgifter. Derfor er der her forholdsvis store *samfundsøkonomisk* attraktive besparelsesmuligheder.

En række større, energitunge virksomheder er fra 2005 omfattet af CO₂-kvoteordningen. Ved udarbejdelsen af CO₂-allokeringsplanen for 2008-12 vil regeringen tage stilling til, om CO₂-kvoteordningen skal udvides til at omfatte flere af de større virksomheder, herunder virksomheder, som i dag har mulighed for at få reduceret deres CO₂-afgiftsbetaling, hvis de indgår en aftale om energibesparelser.

Skatteministeren har nedsat et udvalg, der bl.a. skal analysere sammenhængen mellem energiafgifts- og CO₂-kvotesystemet og pege på mulige løsninger af det såkaldte dobbeltreguleringsproblem.

Det skal være let for virksomhederne at gennemføre energibesparelser. Rådgivning og målrettede kampagner kan være et effektivt middel til at få besparelsesmulighederne frem i lyset. Det afgørende er imidlertid, at besparelsesmulighederne udnyttes, og den fremtidige indsats skal derfor i højere grad fokusere på realiseringen af energibesparelser og at indsatsen er effektiv.

Salg af energitjenesteydelser, hvor leverandører af energi eller andre virksomheder påtager sig at gennemføre og finansiere energibesparelserprojekter mod at få del i den opnåede besparelse, kan også være med til at gøre det let for virksomhederne at realisere energibesparelser.

Systematisk energiledelse og fokus på energieffektivitet ved projektering og indkøb af nye anlæg kan medføre betydelige energibesparelser til lave omkostninger. Det er derfor vigtigt, at fremme udbredelsen af energiledelse og energibevidst projektering og indkøb. Som led heri skal der sættes på synliggørelse af forbruget og på muligheder for benchmarking af sammenlignelige virksomheder.

I industrien er der store mængder overskudsvarme, som ikke udnyttes til trods for, at der er mulighed for at nyttiggøre varmen enten internt i virksomheden eller i den lokale fjernvarmeforsyning. Ved udnyttelse af overskudsvarmen kan opnås energibesparelser. Der er igangsat en undersøgelse af barriererne for udnyttelsen af overskudsvarmen, og i forlængelse heraf vil løsningsmuligheder blive overvejet.

For at effektivisere energianvendelsen i erhvervslivet vil regeringen:

- Effektivisere rådgivnings- og informationsindsatsen, herunder øge fokus på realiseringen af de anviste besparelser. En del af net- og distributionsselskabernes indsats i relation til erhvervsvirksomheder skal udliciteres.
- Fremme salget af energitjenesteydelser. Indsatsen overfor erhvervslivet vil blive tilrettelagt, så energitjenesteydelser fremmes. Der gennemføres desuden en informationskampagne, der skal medvirke til at skubbe markedet i gang.
- Fremme anvendelsen af energiledelse, energibevidst projektering, energieffektive indkøb samt synliggørelse og benchmarking af energiforbruget.
- Fremme udnyttelsen af overskudsvarme.

Styrket indsats i den offentlige sektor

Der er fortsat et betydeligt energibesparelspotentiale i den offentlige sektor. Der er f.eks. meget store variationer i kommuners og institutioners energiforbrug. Regeringen lægger vægt på, at den offentlige forvaltning er omkostnings-effektiv, så borgernes penge anvendes med omtanke.

Den offentlige sektor kan som en stor indkøber af energieffektive produkter og som en stor bygningsforvalter være med til at udvikle og fremme markederne for energieffektive produkter og løsninger, herunder gennem køb af energitjenesteydelser.

En ny undersøgelse viser, at der er en række barrierer for energibesparelser i den kommunale sektor. Barriererne drejer sig bl.a. om økonomisk styring og organisering, manglende viden samt adfærd. Kommunalreformen kan medvirke til at nedbryde disse barrierer.

Som led i de nye krav om energimærkning af bygninger vil det blive fastsat, at der skal ske en regelmæssig mærkning af alle offentlige bygninger uanset størrelse. For offentlige bygninger vil der være krav om, at mærket er offentligt tilgængeligt. Energiforbruget skal løbende synliggøres på internettet, så der er mulighed for sammenlignende benchmarking på tværs af institutioner. Samtidig vil leverandører af energieffektivt udstyr og udbydere af energitjenesteydelser kunne orientere sig om markedsmuligheder, hvilket vil understøtte realiseringen af besparelspotentialet.

I forbindelse med Finanslov 2005 er der indgået en politisk aftale om bl.a. energibesparende foranstaltninger. Aftalen fokuserer specielt på energibesparelser i statslige institutioner, som følge af Elsparefondens indsats, nye energikrav til statslige bygninger og et nyt cirkulære om energieffektivisering i staten.

For at fremme energibesparelser i det offentlige:

- Har regeringen strammet cirkulæret om energieffektivisering i staten, så institutionerne fra 2005 skal gennemføre energirigtige indkøb, energibesparelser med rimelig tilbagebetalingstid (op til 5 år) samt synliggøre det aktuelle elforbrug på internettet.
- Vil transport- og energiministeren indlede drøftelser med kommuner og regioner om, at de skal leve op til de samme krav om energieffektive indkøb og realisering af energibesparelser, med op til 5 års tilbagebetalingstid, som de statslige institutioner.
- Vil regeringen sikre, at det offentlige går foran med køb af energitjenesteydelser. Der vil blive gennemført pilotprojekter, en barriereundersøgelse og en målrettet informationskampagne.

Fremme af energieffektive apparater og produkter

Selv om der gennem de senere år er gennemført en betydelig indsats for at øge anvendelsen af energieffektive apparater stiger elforbruget til apparater mv. fortsat som følge af flere apparater og mere udstyr.

Der er stadig et stort potentiale, og der er behov for at udvide og videreudvikle indsatsen, både med hensyn til apparatkategorier og effektive virkemidler.

De fleste apparater har en relativ kort levetid. Der kan derfor hurtigt opnås betydelige besparelser, hvis der ved udskiftning og nyindkøb vælges energieffektive apparater. De er normalt ikke meget dyrere, men kan give en betydelig energibesparelse og dermed en økonomisk gevinst.

Danmark udgør kun en lille del af markedet for store multinationale producenter. En stor del af indsatsen i forhold til apparater og produkter er derfor baseret på EU-regulering. Det gælder bl.a. den obligatoriske energimærkning, som løbende er udvidet til at omfatte flere typer af apparater, samt minimumseffektivitetsnormer for apparaters energiforbrug.

Unødvendigt el- og standby forbrug:

- I et typisk kontor anvendes op mod 40 % af elforbruget efter fyraften.
- I en typisk husholdning går 10 % af elforbruget til apparater, der står standby. Det svarer til 400-500 kWh eller mellem 600-800 kr. årligt.

Normer for apparaters minimumseffektivitet og frivillige aftaler med producenter fjerner de dårligste produkter fra markedet og er effektive til at påvirke markedsudviklingen. Det nye direktiv om Eco-design, som omfatter minimumseffektivitetsnormer, vil være en god ramme for en styrket indsats i EU. Samtidig skal der sættes på, at EU-mærkningsordningen, som er et effektivt middel til at fremme salget af de energieffektive produkter, udvides til flere apparater.

I forlængelse af EU-kravene har Elsparefonden og elnetselskaberne gennemført kampagner og informationsaktiviteter for at påvirke markederne og fremme salget af de energimæssigt bedste produkter.

Synliggørelse af forbruget kan medvirke til at påvirke adfærd og energirigtig handling. Derfor bør der fremover anvendes mere avancerede målere, som giver mulighed for fjernaflæsning og tidsafhængige priser samt løbende at følge forbruget.

Med henblik på at fremme energieffektive apparater vil regeringen:

- Fastholde og videreudvikle den positive indsats for at fremme velfungerende markeder for de forskellige energieffektive apparater.
- Prioritere internationale initiativer højt og arbejde aktivt for i samarbejde med andre lande at påvirke udviklingen. På EU-plan vil der blive presset på, for at Eco-design direktivet hurtigst muligt udmøntes i minimumseffektivitetsnormer for en række produkter, herunder særligt for standby forbruget.
- Fremme synliggørelse af energiforbruget. Det skal være let at følge eget forbrug og sammenligne med andres forbrug, f.eks. ved hjælp af avancerede målere.

Information og adfærdspåvirkning

Velfungerende markeder for energibesparelser og energieffektive produkter forudsætter nem adgang til relevant information. Derfor er gennemsigtighed et nøgleord i den fremtidige energispareindsats. Information om energiforbrug og besparelsesmuligheder skal være let tilgængelig for borgere og virksomheder.

Det er desuden afgørende, at informationsindsatsen er koordineret, og at der er sammenhæng mellem generelle og mere målrettede informations- og kampagneaktiviteter. Samtidig skal der som led i den løbende energispareindsats ske en generel information om energibesparelser og adfærdspåvirkning f.eks. gennem undervisningstilbud til skoler mv.

Med hensyn til information og adfærdspåvirkning vil regeringen:

- I samarbejde med aktørerne sikre forenklet adgang til information om energibesparelser. Indsatsen vil bl.a. omfatte internetportal og målrettet information.
- Sikre, at en del af de fremtidige midler til fremme af energibesparelser reserveres til generel information og adfærdspåvirkning.
- Fremme synliggørelse, herunder med selvtjekfunktioner, målere med displayfunktioner, som løbende viser aktuelt og foregående periodes energiforbrug mv.

Forskning, udvikling og markedsmodning

Det er afgørende, at der er fokus på forskning, udvikling og markedsmodning af energieffektive teknologier og produkter.

For at sikre en målrettet og effektiv indsats har Energistyrelsen i 2004 udarbejdet en forskningsstrategi for energieffektive teknologier for 2005-2015. Strategien

lægger op til en fokusering af anvendelsen af Energiforskningsprogrammet og ELFOR's midler og skal understøtte handlingsplanens indsatsområder.

I regeringens oplæg om højteknologifonden er én af de fire visioner, at fremme en udvikling mod en bæredygtig og fremtidssikker energiforsyning baseret på nye energieffektive teknologier. Her skal udvikles indsatsområder, hvor nano-, informations- og kommunikationsteknologi vil kunne udvikles og anvendes i energispareteknologier.

Regeringen lægger endvidere vægt på, at dansk forskning er internationalt orienteret og koncentreret i større programmer, som giver mulighed for stabile forskningsmiljøer og innovation.

Med hensyn til forskning og udvikling i effektiv energianvendelse vil regeringen:

- Inden for rammerne af Energiforskningsprogrammet og ELFORs midler anvende mindst 0,5 mia. kr. fra 2005 til 2015 til effektiv energianvendelse. Herudover vil forskning i energieffektive teknologier indgå i højteknologifondens og forskningsrådenes indsats.
- Prioritere sammenhængende forskningsprogrammer, herunder dansk deltagelse i internationale forsknings- og udviklingsprogrammer.

Prisfølsomt (fleksibelt) elforbrug

Prisfølsomt elforbrug har ikke elbesparelser som primært formål, men bidrager til forsyningssikkerhed på kort sigt og til at udjævne spidsbelastninger i elforbruget.

En indsats for prisfølsomt elforbrug har fælles punkter med en indsats for øget energieffektivisering. Intelligente apparater, som reagerer på priser, vil også kunne være mere energieffektive. Avancerede målere er nødvendige for et prisfølsomt elforbrug, men også for viden om elforbrugets sammensætning med henblik på energieffektivisering.

Energieffektivitet og prisfølsomt elforbrug bør derfor kobles tættere sammen, både i forhold til rådgivning og i forhold til det teknologiske indhold i målere og apparater.

For at fremme koblingen af energieffektivisering og prisfølsomt elforbrug vil regeringen:

- Sikre, at der ved energirådgivning også bliver rådgivet om prisfølsomt elforbrug.
- Støtte forsknings-, udviklings- og demonstrationsprojekter i energieffektive apparater og teknologier, som kan være med til at fremme prisfølsomt elforbrug, herunder fremme avancerede målere og intelligente apparater.

4. Den fremtidige organisering af energispareindsatsen

Det er afgørende, at indsatsen for at fremme energibesparelser er velorganiseret, og at de midler, som er til rådighed, anvendes så effektivt som muligt.

Udgangspunktet for organiseringen af den fremtidige indsats er et ønske om at tilrettelægge en balanceret, men effektiv indsats, der samlet betaler sig tilbage over en kortere årrække. Målet er, at virksomhederne og energiforbrugerne skal opleve, at indsatsen giver økonomisk gevinst og en fornuftig forrentning, som ellers ikke ville være opnået.

Regeringen lægger vægt på, at organiseringen af energispareindsatsen afspejler prioriteringen af indsatsen. Organiseringen skal understøtte den markedsorienterede strategi og de initiativer, som er beskrevet i handlingsplanen. Det er vigtigt, at de midler, der er til rådighed, leverer flest mulige realiserede rentable besparelser.

Nuværende organisering

Den nuværende organisering omfatter følgende aktører:

Energistyrelsen varetager myndighedsopgaver på hele energispareområdet. Udover lovgivningen og regelfastsættelsen på området omfatter det endvidere forhandlinger i EU-regi, implementering af og kontrol med EU-direktiver om bl.a. mærkning og normer, Forskning og Udvikling samt en række driftsopgaver f.eks. i forbindelse med energimærkning af bygninger. Myndighedsopgaverne omfatter også fastsættelse af rammer for og kontrol med forsyningsselskabernes og Elsparefondens aktiviteter, ligesom styrelsen varetager opgaverne i forbindelse med aftaleordningen i erhvervslivet.

Erhvervs- og Byggestyrelsen varetager en række energirelaterede myndighedsopgaver på byggeområdet. Opgaverne omfatter bl.a. energibestemmelserne i bygningsreglementer, regler om individuel måling af el, gas, vand og varme, samt regler om nyttevirkning i varmeproducerende anlæg.

Elsparefonden blev oprettet i 1996 med elvarmekonvertering og fremme af effektive elapparater mv. i husholdning og i det offentlige som hovedopgaver. Ved elvarmekonvertering yder fonden tilskud og forhandler prisaftaler mv. I forbindelse med fremme af effektive elapparater gennemfører fonden kampagner, markedspåvirkning, frivillige aftaler samt synliggørelse af elforbruget. Fonden har bl.a. oprettet en A-klub, hvor offentlige institutioner mv. forpligter sig til at købe energieffektive produkter. Fondens årlige budget er ca. 90 mio. kr., som kommer fra et særligt elsparebidrag på elforbrug i husholdninger og den offentlige sektor mv. på 0,6 øre/kWh.

Net- og distributionsselskaberne (el, gas og varme) er pålagt at fremme energibesparelser hos deres forbrugere. Indsatsen skal være ikke-kommerciel, og der ydes normalt ikke tilskud til investeringer m.v. En hovedaktivitet for elnet- og delvis gasselskaberne er individuel rådgivning om besparelsesmuligheder hos større kunder. Herudover gennemføres kampagner, informationsaktiviteter mv.

Elselskaberne har arbejdet med energibesparelser siden starten af 1990'erne. Naturgas- og fjernvarmeselskabernes aktiviteter har kun været formaliseret de sidste par år. Udgifterne finansieres via tariffene, og de udgør i alt knap 240 mio. kr. årligt.

Tabel 2: Oversigt over nuværende energispareindsats.

Aktør	Energiart	Omfang af indsats	
		Mio. kr.	Øre/kWh
Husholdninger og den offentlige sektor			
Elsparafonden	El	90	0,6
Elnetselskaber	El	90	0,6
Fjernvarmeselskaber	Fjernvarme	40	0,15
Naturgasselskaber	Naturgas	9	0,1
Olieselskaber	Olie	0	
I alt for husholdninger og offentlig sektor		229	
Erhvervsliv (industri samt handel og service)			
Elnetselskaber	El	90	0,5
Naturgasselskaber	Naturgas	8	0,07
Olieselskaber	Olie	0	
Andre	Andet (kul, koks m.v.)	0	
I alt for erhvervsliv		98	
Samlet indsats i alt		327	

På det lokale niveau blev der med energispareloven fra 2000 oprettet en række *lokale energispareudvalg*. Deres opgave er at koordinere den lokale energispareindsats, herunder den indsats, der lokalt udføres af el-, naturgas- og fjernvarmeselskaber. De lokale udvalg har ikke noget selvstændigt budget.

Samlet anvender det offentlige årligt ca. 330 mio. kr. til fremme af energibesparelser fordelt med ca. 230 mio. kr. til husholdninger og den offentlige sektor og ca. 100 mio. kr. i erhvervslivet. Udgifterne svarer til ca. ½ % af forbrugernes energiudgifter. Samtidig afholder virksomheder, den offentlige sektor og forbrugere betydelige midler til investeringer i energiforbedringer, ud over hvad der er anført i tabellen.

Net- og distributionsselskabernes samt Elsparafondens indsats er i dag navnlig orienteret mod at gøre det nemmere for forbrugerne at identificere og gennemføre energibesparelser.

Egentlige kommercielle aktiviteter i forbindelse med realisering af energibesparelser foregår kun i begrænset omfang, f.eks. som kommercielt salg af energitjenesteydelser.

Principperne for den fremtidige organisering

Set i forhold til de fremtidige udfordringer er den hidtidige organisering af den forbruger- og virksomhedsrettede indsats som helhed ikke tilstrækkelig effektiv. Som led i opfyldelse af den fastsatte besparelsesmålsætning på i gennemsnit 7,5 PJ per år over perioden 2006-13 skal der ske en markant effektivisering af aktørernes indsats.

Det bærende princip for den fremtidige indsats skal være, at den giver virksomhederne, borgerne og samfundet en økonomisk gevinst, som ellers ikke ville være opnået. Indsatsen skal derfor organiseres, så omkostningen samlet betaler sig tilbage over en kortere årrække, og der skal løbende ske en dokumentation af effekten. Som det fremgår af kapitel 2, findes der fortsat betydelige, rentable besparelspotentialer.

Generelt skal indsatsen være markedsorienteret, og der skal være fokus på realisering af de påviste energibesparelser. Der skal sættes på udvikling af velfungerende markeder for energieffektive produkter og løsninger. Det skal være let for forbrugerne at realisere de anviste besparelser, og aktørerne skal hjælpe med realiseringen. Samtidig skal indsatsen tilrettelægges, så den fremmer markedsbaserede løsninger, herunder salget af energitjenester.

Energispareindsatsen bygger i høj grad på offentlig regulering. Eksempler herpå er bygningsreglement, mærkningsordningerne for bygninger og apparater samt eftersynsordninger for kedler og ventilationsanlæg. Indsatsen rettet mod energiforbrugerne skal bygge ovenpå denne regulering og være med til at sikre den fulde effekt heraf.

Organiseringen af indsatsen skal give aktørerne incitamenter til at opnå besparelser så billigt som muligt. Der indføres derfor målstyring med stor grad af metodefrihed.

Samtidig skal indsatsen målrettes efter potentialer, der er økonomisk rentable set både privatøkonomisk og samfundsøkonomisk. Indsatsen skal hjælpe energiforbrugerne med at identificere og realisere rentable energibesparelser. Set over nogle få år kan forbrugerne opnå betydelig større besparelser end deres betaling til indsatsen.

Den nuværende offentlige indsats er meget ujævnt fordelt på energiarterne. Som det fremgår af tabel 2, er den relativt største indsats (øre/kWh) rettet mod besparelser i *el*forbruget, især i husholdninger og den offentlige sektor. Derimod er indsatsen rettet mod *varmebesparelser* forholdsvis begrænset. Der anvendes også relativt flere midler til energibesparelser i husholdninger og den offentlige sektor end i erhvervslivet. Samtidig er der en række energiforbrug, hvor der ikke er forpligtede energispareaktører. Det gælder specielt olieforbruget. Med baggrund i de store besparelspotentialer inden for opvarmningsområdet, lægger regeringen op til en opprioritering af denne indsats.

Der skal skabes større sammenhæng i indsatsen. Såvel Elsparefonden som elnetselskaberne arbejder med elbesparelser i husholdninger og det offentlige. Mange energiforbrugere anvender mere end én energiform og er derfor omfattet af flere aktørers indsats. Der kan opnås en effektiviseringsgevinst ved en øget koordinering og tværgående prioritering.

Målstyringen og metodefriheden kombineret med indgåelse af aftaler med selskaberne skal sikre, at indsatsen er effektiv, ensartet og enkel at administrere for selskaber og myndigheder. Elnetselskabernes energispareaktiviteter indgår fra 1. januar 2005 i selskabernes indtægtsrammer, hvilket forstærker behovet for klare mål for indsatsens omfang.

Indførelse af målstyring kræver at den samlede indsats skal tilrettelægges, så effekterne løbende opgøres og dokumenteres. Metoderne hertil skal være generelt anerkendte, transparente og skal sammen med opgørelser af effekten løbende lægges ud på internettet af de respektive aktører.

Energispareindsatsen skal tage udgangspunkt i virksomhedernes og husholdningernes behov. En del af indsatsen i relation til *erhvervsvirksomheder* skal udliciteres. Hermed skabes der konkurrence om udførelsen af opgaverne. Evalueringen af erhvervsrådgivningen viser, at effekten i dag er uklar. Samtidig er der for lidt konkurrence i udførelsen af opgaverne, og der sker kun i meget begrænset omfang udlicitering af opgaverne. Den manglende brug af udbud har givet anledning til kritik især fra rådgiverside og fra store energiforbrugere, som ikke mener, at de får et udbytte af rådgivningen, der svarer til deres bidrag.

Elsparefonden og elnetselskabernes indsats for at fremme anvendelsen af energieffektive elapparater skal gøre det let og billigt for forbrugerne at vælge energieffektive produkter i købsituationen. Erfaringerne viser, at der herigennem kan opnås betydelige besparelser. I forhold til den nuværende indsats er der behov for et øget samarbejde.

En fremtidig indsats for at fremme elvarmekonvertering skal ske på baggrund af konkrete beregninger af om konverteringen er samfundsøkonomisk attraktiv.

Den lokale og regionale indsats skal ses i sammenhæng med den nationale indsats og i højere grad integreres heri. Inden for indtægtsrammerne skal elnetselskaberne fremover anvende 25 mio. kr. per år til en bredspektret besparelsesindsats. En del af indsatsen skal anvendes til lokale rådgivnings- og oplysningsindsatser.

De lokale energispareudvalgs indsats skal effektiviseres. Erfaringen viser, at udvalgene samlet set har øget koordineringen, men det er indtil nu vanskeligt at pege på konkrete resultater af udvalgsarbejdet. Det er kun i ringe omfang lykkedes at få kommuner, erhvervsliv og organisationer engageret i arbejdet, og udvalgene mangler ressourcer og opbakning.

Med henblik på at skabe en mere helhedsorienteret og effektiv organisering af energispareindsatsen, der sikrer opfyldelsen af den fastsatte besparelsesmålsætning:

- Etableres der et koordinationsudvalg, der skal sikre en omkostningseffektiv besparelsesindsats, herunder at sikre en bedre fælles prioritering og øget samarbejde og koordinering mellem alle aktører. Udvalget skal også sikre, at der kommer mere fokus på varmebesparelser.
- Skal net- og distributionsselskaberne inden for el, naturgas, fjernvarme og olie levere en væsentlig del af de øgede besparelser. Dette skal ske inden for de nuværende økonomiske rammer. Der indføres målstyring og selskaberne får stor grad af metodefrihed.
- Indgås der i løbet af efteråret 2005 en aftale med elnet-, naturgas-, fjernvarmeselskaberne og olieselskaberne. Heri fastlægges de overordnede rammer for indsatsen, samt metode for opgørelse af effekten.
- Skal en del af indsatsen i relation til erhvervsvirksomheder udliciteres. Koordinationsudvalget udarbejder grundlag for en model for udlicitering, der forelægges forligspartierne.
- Skal net- og distributionsselskaber prioritere varmebesparelser. Som led heri skal de bl.a. indgå aftaler med byggebranchen om pakke- og standardløsninger. Det skal være sådan, at folk har et sted at henvende sig for at få råd om realisering af energibesparelser, herunder også om finansieringen.
- Skal indsatsen i de lokale energispareudvalg nyorienteres og effektiviseres
- Skal det i samarbejde med de kommercielle leverandører af olie, varme, naturgas og el samt andre mulige aktører afklares, hvordan der fremover kan skabes et bedre grundlag for salg af energitjenester i overensstemmelse med forslaget til EU-direktiv om energieffektivisering og energitjenesteydelser.

5. Plan for implementering og opfølgning

Regeringen lægger vægt på, at de forskellige initiativer i handlingsplanen iværksættes snarest muligt. En række af de centrale initiativer er allerede implementeret, eller rammerne er fastlagt. Andre initiativer kræver enten udredninger og analyser eller forhandlinger med de relevante aktører. Samtidig skal handlingsplanen drøftes med forligspartierne.

I løbet af foråret 2005 er der gennemført følgende nye rentable initiativer:

- Stramning af energibestemmelserne i bygningsreglementet (krav til nye bygninger, lavenergiklasser, krav ved større renoveringer, herunder ved udskiftning af vinduer, tagdækning og kedler). De nye krav er udstedt og træder i kraft den 1. januar 2006 med en 3 måneders overgangsperiode.
- Loven om fremme af energibesparelser mv. i bygninger blev vedtaget med støtte fra alle Folketingets partier i juni 2005 med henblik på ikrafttrædelse den 1. januar 2006. Bekendtgørelser om energimærkning samt tilsyn med kedler og ventilationsordninger skal foreligge inden lovens ikrafttrædelse.
- Cirkulære om energieffektivisering og energirigtigt indkøb i staten trådte i kraft i april 2005.

I løbet af efteråret 2005 skal der indgås en aftale med elnet-, naturgas-, fjernvarme- og olieselskaberne om de overordnede rammer for indsatsen, samt metode for opgørelse af effekten.

I forbindelse hermed vil følgende elementer endvidere indgå:

- Rammerne for udlicitering af en del af indsatsen i forhold til erhvervslivet.
- Indgåelse af aftaler med byggebranchen om pakke- og standardløsninger.
- Videreudvikling af de lokale energispareudvalg.
- Styrkelse af den samlede informationsindsats om energibesparelser i samarbejde med de forskellige aktører, herunder oprettelse af en internetportal og målrettede informationstiltag.
- Fremme anvendelsen af energiledelse og energibevidst projektering, synliggørelse og bench marking af energiforbruget samt fremme mulighederne for anvendelse af energitjenesteydelser.
- Fremme synliggørelse af energiforbruget, f.eks. ved hjælp af avancerede energimålere og rådgivning om priselastisk elforbrug.

Samtidig vil der i samarbejde med de relevante parter blive arbejdet med følgende elementer:

- Undersøgelse af mulighederne for at reducere de faste tariffer ved fjernvarme- og elforsyning.
- Drøftelser med kommuner og regioner om, at de skal leve op til de samme krav om energieffektivisering og energieffektive indkøb som de statslige institutioner.
- Fremme salget af energitjenester mv. i offentlige institutioner og erhvervsvirksomheder. Som led heri vil der blive gennemført en udredning om barrierer og udarbejdet forslag til konkrete initiativer.
- Lovgivningsmæssige ændringer med henblik på at ophæve kravene om tilslutningspligt til fjernvarme og naturgas samt forbudet mod anvendelse af elvarme for lavenergibygninger med henblik på, at dette kan træde i kraft den 1. januar 2006.
- Vurdering af mulighederne for integration af energimærkning og tilstandsrapporter.
- Styrkelse af indsatsen for at fremme fælles europæiske initiativer på besparelsesområdet.
- Fremme af udnyttelsen af overskudsvarme.

I henhold til den politiske aftale af 10. juni 2005 fremlægger regeringen ved udgangen af november 2005 en status for implementeringen af elementerne i aftalen og de øvrige elementer i handlingsplanen for ordførerne. Der redegøres i denne forbindelse for indholdet i aftalen med elnet-, naturgas-, fjernvarme- og olieselskaberne og for, hvordan besparelsesmålsætningen opfyldes.

Herefter gøres der status for energispareindsatsen i de årlige energispareredegørelser, første gang i efteråret 2006.

Der er enighed om løbende at følge udviklingen i de opnåede besparelser med henblik på at sikre en fortsat fokusering på indsatsen blandt alle de involverede parter. I 2008 gennemføres en samlet vurdering af indsatsen og de opnåede resultater med henblik på at sikre, at virkemidlerne er tilstrækkelige og organisationen af indsatsen effektiv i forhold til de aftalte mål.

10. juni 2005

Aftale mellem regeringen (Venstre og Det Konservative Folkeparti) og Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om den fremtidige energispareindsats

Denne aftale er en opfølgning af den politiske aftale af 29. marts 2004 om fremtidssikring af energiinfrastrukturen og af det udkast til handlingsplan for en fornyet energispareindsats, som regeringen fremlagde den 29. december 2004.

Aftalen fastlægger rammerne for energispareindsatsen samt hovedelementerne heri i de kommende år. Med aftalen skabes robuste rammer for en øget omkostningseffektiv og markedsorienteret besparelsesindsats, der sætter fokus på realisering af rentable besparelser til gavn for forbrugere, virksomheder og det danske samfund.

Der er behov for en ambitiøs og dynamisk energispareindsats. Besparelser i energiforbruget gennem effektivisering af energianvendelsen medvirker til vækst og erhvervsudvikling, til fastholdelse af en høj forsyningssikkerhed og til afhjælpning af de globale miljøproblemer, herunder ikke mindst klimaændringerne. Aftalen er derfor et centralt element i en energistrategi, der tager de langsigtede udfordringer alvorligt.

Parterne er enige om, at målet er, at det samlede energiforbrug (ekskl. transport) skal falde. Den aftalte målsætning for energispareindsatsen er ambitiøs og tilrettelagt med dette mål for øje. Det er således forventningen, at energispareindsatsen vil mere end opveje den stigning i energiforbruget (ekskl. transport), som følger af væksten i økonomien samt Energistyrelsens fremskrivninger. Parterne er enige om, at udviklingen i energiforbruget skal følges nøje. Viser det sig, om nogle år, at energiforbruget (ekskl. transport) ikke udvikler sig som forventet, eller at forudsætningerne for indgåelse af aftalen ændrer sig væsentligt, vil parterne drøfte situationen med henblik på at finde en løsning. Hvis der ikke kan opnås enighed foreligger en ny situation, som parterne da må tage stilling til.

Parterne er på denne baggrund enige om følgende supplement i forhold til regeringens udkast til handlingsplan for en fornyet energispareindsats:

1. Der gennemføres en øget indsats for at opnå konkrete dokumenterbare energibesparelser, svarende til i gennemsnit 7,5 PJ pr. år over perioden 2006 – 2013. Der er med aftalen fastlagt et besparelsesmål, som er ca. 3 gange større end det der følger af den nuværende årlige indsats. Under forudsætning af, at de makroøkonomiske forudsætninger for energiforbrugsprognoserne holder, vil dette resultere i et samlet energiforbrug (ekskl. transport) på 430 PJ i 2013.

Der er enighed om løbende at følge udviklingen i de opnåede besparelser med henblik på at sikre en fortsat fokusering på indsatsen blandt alle de involverede parter. I 2008 gennemføres en samlet vurdering af indsatsen og de opnåede resultater med henblik på at sikre, at virkemidlerne er tilstrækkelige og organiseringen af indsatsen effektiv i forhold til de aftalte mål.

2. De øgede besparelser skal for en væsentlig dels vedkommende opnås ved, at net- og distributionsselskaberne inden for el, naturgas, fjernvarme og olie leverer flere besparelser. Dette skal ske inden for de nuværende økonomiske rammer. Der indføres målstyring, og selskaberne får stor grad af metodefrihed.

Dette udmøntes i løbet af efteråret 2005 i en aftale med elnet-, naturgas-, fjernvarmeselskaberne og olieselskaberne. Heri fastlægges de overordnede rammer for indsatsen, samt metode for opgørelse af effekten.

I relation til erhvervsvirksomheder skal en del af indsatsen udliciteres. Koordinationsudvalget (jf. pkt. 3) udarbejder grundlag for en model for udlicitering, der forelægges forligspartierne.

3. Der etableres et koordinationsudvalg der skal sikre en omkostningseffektiv besparelsesindsats, herunder at sikre en bedre fælles prioritering og øget samarbejde og koordinering mellem alle aktører. Udvalget skal også sikre, at der kommer mere fokus på varmebesparelser.
4. Gode og effektive energimærker for bygninger - som indeholder konkrete forslag til rentable besparelserprojekter – skal være udgangspunktet for øget realisering af flere varmebesparelser. Mærkerne skal også indeholde forslag til finansiering.
5. For at fremme realiseringen af varmebesparelser vil regeringen i forbindelse med implementeringen af L 136 om energibesparelser i bygninger
 - fastsætte hyppigheden for den regelmæssige mærkning af store bygninger til maksimalt 5 år,
 - fastsætte gyldigheden af energimærker for små bygninger til maksimalt 5 år,
 - sikre regelmæssig mærkning af alle offentlige bygninger uanset størrelse, og
 - efter 3 år overveje, om der, på baggrund af de opnåede erfaringer, skal indføres en regelmæssig mærkning af alle bygninger.
6. Herudover skal net- og distributionsselskaber prioritere varmebesparelser. Som led heri skal de bl.a. indgå aftaler med byggebranchen om pakke- og standardløsninger. Det skal være sådan, at folk har et sted at henvende sig for at få råd om realisering, herunder også om finansieringen.

7. Transport- og energiministeren vil indlede drøftelser med kommuner og regioner om, at de skal leve op til de samme krav om energieffektive indkøb og realisering af energibesparelser, med op til 5 års tilbagebetalingstid, som de statslige institutioner.
8. På EU-plan skal der presses på, for at Eco-design direktivet hurtigst muligt udmøntes i normer for en række produkter, herunder særligt for standby forbruget.

De øvrige elementer i regeringens udkast til handlingsplan, som ikke er berørt af ovenstående ændringer, gennemføres som beskrevet i udkastet.

I forlængelse af denne aftale fremlægger regeringen snarest den endelige handlingsplan for en fornyet energispareindsats.

Regeringen fremlægger ved udgangen af november 2005 en status for implementeringen af elementerne i denne aftale og i de øvrige elementer i handlingsplanen for ordførerne. Der redegøres i denne forbindelse for indholdet i aftalen med elnet-, naturgas-, fjernvarme- og olieselskaberne og for, hvordan besparelsesmålsætningen opfyldes.

Herefter gøres der status for energispareindsatsen i de årlige energispareredegørelser, første gang i efteråret 2006.

Transport- og Energiministeriet
Frederiksholms Kanal 27
1220 København K

Tlf. 33 92 33 55
Fax 33 12 38 93
trm@trm.dk
www.trm.dk